

TERMIZ IQTISODIYOT VA
SERVIS UNIVERSITETI

TISU ILMIY TADQIQOTLARI XABARNOMASI

ILMIY-USLUBIY JURNAL
ISSN 2992-9016

№1/2026

Muassis:
TERMIZ IQTISODIYOT VA
SERVIS UNIVERSITETI

TISU ilmiy tadqiqotlari xabarnomasi

Ilmiy-uslubiy jurnal

Bosh muharrir:

Sattarov Abdusamat
Umurqulovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Qobulov Eshbolta Atamuratovich

Mas'ul kotib:

Turayev Baxtiyor Ergashevich

Dizayner:

Meyliqulov Shahboz
Xolmamatovich

**Jurnal bir yilda to'rt marotaba
nashr etiladi**

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligining 2023-yil 1-martdagi № 066379-raqamli guvohnomasi bilan ro'yxatga olingan va O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 8-maydagi 370/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan hamda iqtisodiyot fanlari bo'yicha dissertatsiyalarning asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

Jurnal "Termiz Publishing center" MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Bosishga ruxsat etildi:

22.12. 2025.

Qog'oz bichimi: 60x84 1/8

"Times New Roman" garnitirulasi.

Ofset bosma.

Ofset bosma usulida bosildi.

Shartli bosma tabog'i: 11.

Adadi 100 nusxa.

Bahosi kelishilgan narxda.

Buyurtma № 4.

Jurnalning elektron shakli bilan

<https://scientific.tues.uz>

web saytida tanishish mumkin.

Tahririyat manzili:

Termiz sh., "Yulduz" MFY,
"Ibn Sino" ko'chasi, 38B-uy.

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI:

Ixtisham Ul-Haq – i.f.d., prof. (Pokiston)

L. Narrada Gamage – i.f.d., prof. (Shri Lanka)

Maxmudov N.M. – i.f.d., prof.

Xudoyqulov S.K. – i.f.d., prof.

Pardayev J.M. – i.f.f.d., (PhD).

Absamatov A.E. – i.f.n., dots.

Eshkarayev S.Ch. – k.f.f.d. (PhD), dots.

Ruzmetov B. – i.f.d. prof.

Xudoyqulov X.X. – i.f.d. (DSc), prof.

Abdullayev I.S. – i.f.d., prof.

Xotamov O.Q. – i.f.d., prof.

Otamurodov Sh.N. – i.f.d. (DSc), dots.

Yarmatov Sh. Ch. - i.f.f.d. (PhD).

Mamadjanova T.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.

Shodiyev A.A. – i.f.f.d. (PhD).

Jurayev X.A. – i.f.f.d. (PhD), dots.

Xakimov Z.I. – i.f.f.d. (PhD).

Amonov M.O. – i.f.f.d. (PhD).

Absamatov A.E. - i.f.f.d. (PhD).

Rahmatullayev B.Ch. – i.f.f.d. (PhD).

Namozov G'.Sh. – i.f.f.d. (PhD).

MUNDARIJA

SH.E.BOBOMURATOVA

O'zbekiston va uning chegara mamlakat hududlarida til siyosati.....4

D.MUQUMOVA

Ja'far Muhammad Termiziyning "Mendagi Boysun" she'ri: lingvistik tahlil.....12

D.B.IBODULLAYEVA

O'zbek va ingliz tillaridagi teatr atamalarining chog'ishtirma tahlili.....15

Z.M.AMIRKULOVA

"Panoh" hikoyasida tarixiy voqealik va badiiy talqin uyg'unlashuvi.....18

M.A.MEYLIQULOVA

O'quvchilarda adabiy nutqiy kompetensiyani rivojlantirish masalalari.....22

SH.A.DONAYEVA

Boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda 4K modelining ahamiyati.....25

G.E.TURAYEVA

Texnologiyalashgan jamiyatda bo'lajak o'qituvchilarning axloqiy tarbiyasini shakllantirish28

M.X.XAYDAROVA

Magistratura talabalarining mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etish.....31

F.A.XAYITOVA

O'quvchilarda kreativ o'qish madaniyatini shakllantirishning milliy va jahon tajribasi.....35

D.R.YUNUSOV, J.I.UMIROV

Fanni o'qitishda interfaol ta'lim metodlaridan foydalanish.....38

F.E.JOMONQULOVA, S.B.UZAKOVA

Yoshlarni axborot xurujlaridan asrash, ularda axborot imunitetini shakllantirishda zamonaviy usullardan foydalanishning o'рни.....42

U.A.TASHBAYEVA

Boshlang'ich sinflarda bolalar adabiyotini o'rgatishda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanish metodikasi.....47

SH.T.TOSHOVA

Talabalarda sog'lom turmush tarzi ko'nikmalarini takomillashtirishning didaktik imkoniyatlari.....51

R.I.ESONOVA, N.M.SALOXITDINOVA

Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni 4K modeli asosida tashkil etish metodikasi va baholash mexanizmlari.....54

G.Z.ERMATOVA, G.E.TURAYEVA

Elektron resurslar asosida ona tili va o'qish savodxonligi fanlarini o'qitish samaradorligini oshirish usullari.....58

D.D.NORQUVATOVA, N.M.SALOXITDINOVA

STEAM yondashuvining boshlang'ich matematika ta'limidagi ahamiyati.....65

M.O.ZARIPOVA, N.M.SALOXITDINOVA

Zamonaviy ta'limda baholash tizimlarining transformatsiyasi va uning ta'lim sifatiga ta'siri.....68

M.A.NORBOSHEVA, N.ABDIYEVA

Giperaktiv bolalar bilan olib boriladigan psixologik-pedagogik ishlar.....72

G.A.MAMARAJABOV

Mustaqillik yillarida o'zbekistonda hunarmandchilikni rivojlantirishning huquqiy asoslari va amaliy tajriba.....76

T.J.YARMATOV, F.J. YARMATOV

Mahmud Qoshg'ariyning "Devonu Lug'atit Turk" asari etnofolklor manba.....80

Termiz iqtisodiyoti va servis universiteti
“Maktabgacha va boshlang‘ich ta‘lim nazariyasi” kafedrası dotsenti,
Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Amirkulova Zebuniso Mustafakulovna
E-mail: zebuniso_amirkulova@tues.uz

“PANOH” HIKOYASIDA TARIXIY VOQELIK VA BADIY TALQIN UYG‘UNLASHUVI ANNOTATSIYA.

Ushbu maqolada hikoyanavis Hayriddin Sultonovning “Panoh” hikoyasida tarixiy voqelik va badiiy talqinning o‘zaro uyg‘unlashuvining tarixiy voqealar asosida bayon qilinganligi ifodalangan.

Tayanch so‘zlar: tarix, hikoya, adabiyot, obraz, mustaqillik, ijodkor, muallif, Zahiriddin Muhammad Bobur, Ahmad Tanbal, Jahongir mirzo.

СОЧЕТАНИЕ ИСТОРИЧЕСКОЙ РЕАЛЬНОСТИ И ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ В РАССКАЗЕ «ПРИЮТ»

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассказ писателя Хайриiddина Султанова «Панах» описывает сочетание исторической реальности и художественной интерпретации на основе исторических событий.

Ключевые слова: история, повесть, литература, образ, независимость, творец, автор, Захириддин Мухаммад Бабур, Ахмад Танбал, Джахангир Мирза.

THE COMBINATION OF HISTORICAL REALITY AND ARTISTIC INTERPRETATION IN THE STORY “SHELTER”

ABSTRACT

This article describes the combination of historical reality and artistic interpretation in the story “Panah” by the story writer Hayriddin Sultanov on the basis of historical events.

Key words: history, history, literature, image, independence, creator, author, Zakhiriddin Muhammad Babur, Ahmad Tanbal, Jahongir.

KIRISH

Hikoya badiiy adabiyotda eng kichik epik janr hisoblanadi. Boshqa nasriy asarlardan farqli o‘laroq bu janrda hayot hodisalari ixcham ifoda etiladi. Inson hayotida yuz bergan biror voqeani lo‘nda ifodalash hikoyaning asosiy unsuri hisoblanadi va shu voqeagacha qahramon hayotida nima bo‘lgan, qanday ro‘y bergan, kim bilan — bular to‘g‘risida ma‘lumot berish shart emas. Hikoyalar mavzu jihatidan hilma-xil bo‘lib, tarixiy hikoyalar boshqa mavzudagi shu tur asarlardan o‘ziga xos xususiyatlari bilan ajralib turadi.

Badiiy adabiyotda tarixiy shaxslar mavzusida asarlar yaratish muhim o‘ziga xos o‘rin tutadi. Tarixiy shaxslar haqida asarlar mavzusi jahon adabiyotida ham ijodkorlarning diqqat-e‘tiborini jalb qilib keladi. Mustaqillik bu sohada katta imkoniyatlar eshigini ochib berdi. Natijada, o‘zbek adabiyotida ham tarixiy shaxslar mavzusida yozilgan qator badiiy asarlar yuzaga

keldi. Ma‘lumki, mustaqillikkacha bo‘lgan davr adabiyotida bu soha tubdan g‘oyaviy – badiiy jihatdan farq qilar edi. Bu farq shundaki, u davrda tarixiy faktlar yig‘indisidan iborat bo‘lib tanqidiy nuqtai nazardan yoritilar, ijod yo‘llari berk edi.

Tarixiy shaxslar mavzusidagi hikoyalarning ufqi ancha keng, ularda ifodalangan hayot lavhalari rang- barang yaratilgan. Ulardagi qahramonlar har xil xarakter egalari, turli yoshdagi kishilardir. Ular orasida shohlar-gadolar, ijod ahli, yoshu-keksalarni uchratish mumkin.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili.

Hikoyanavislarimiz Rahimjon Otaev “Haddi Iskandariy”, “Diydor”, “ Qorasuv”, “Mahmudlar”turkumi, Luqmon Bo‘rixon “ Aldoqchi tunlar”, Shoim Bo‘tayev “ Hisommidin al- Yog‘iy”, Xurshid Do‘stmuhammad “Qazo bo‘lgan namoz” kabi hikoyalarda tarixiy shaxslar obrazlari gallereyasini yaratdilar.

Tadqiqot metodologiyasi. Tarixiy shaxs qismatida butun bir jamiyat, halq qismati aks

etgan bo'ladi. Bu tipdagi hikoyalar qahramonlari siymosi atrofida yozuvlar, fazilatli insonlar, axmoqlar yoki ijodkorlar ham bo'lishi tarixiy haqiqat.

Tahlil va natijalar. Istiqlol tufayli qayta tiklanayotgan milliy tariximizni to'g'ri anglash uchun uni badiiy adabiyotda haqqoniy aks ettirish talab etiladi. Ijodkorlarimiz shu mas'uliyatni chuqur his qilib, ijodiy erkinlikdan foydalangan holda tarixiy mavzuda ko'plab asarlar yozdilar. Ularda Beruniy, Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Mahmud Koshg'ariy, Mahmud Zamaxshariy, Alisher Navoiy kabi ajdodlarimiz obrazlari mahorat bilan yaratildi. Ana shunday ajdodlarimizning hayot yo'lini o'z asarlarida mahorat bilan tasvirlagan ijodkorlardan biri Xayriddin Sultonovdir. Ushbu ijodkor "Panoh" hikoyasida tarixiy mavzuda yangicha munosabat bilan bir qator hikoyalar yozdi. Xususan, ijodkor o'z asarlarida Zahiriddin Muhammad Bobur obrazini jonli va ishonchli tarzda ifodalashga harakat qilgan.

Asar muallifi 1992 yili boburiylar izlarini izlab Eron, Turkiya, Suriya, Iordaniya, Saudiya Arabistoni, Birlashgan Arab Amirliklari, Pokiston, Afg'oniston mamlakatlari bo'ylab tashkil etilgan ilmiy ekspeditsiya tarkibida ishtirok etdi. Safar taassurotlari, xotira va hayajonlari, ular davomida ajdodlarimizning bemisl madaniy merosi, ularning zafar-fojialari, kechmish-iztiroblari, kelgusi nasllarga qoldirgan umr saboqlari, muqaddas ziyoratgohlar haqida to'plangan ko'plab muhim ma'lumotlar muallif uchun "Oy botgan pallada", "Panoh" hikoyalari, "Tavba", "Boburning tushlari" badialari va nihoyat, "Saodat sohili" qissasi "Boburiynoma" ma'rifiy romani yaratilishida adabiy-estetik zamin vazifasini o'tagan. "Boburiynoma" ma'rifiy romanining yaratilishida asos bo'lgani shubhasiz.[1.21-24] Tarix haqiqatini avlodlar ongiga singdirishning eng ta'sirchan usuli uni badiiy asarlar tiliga ko'chirmoqdir. Binobarin, shonli tariximizni, benazir ajdodlarimizning ibratga loyiq hayot yo'lini badiiy asarlar orqali avlodlar ma'naviy mulkiga aylantirish yozuvchi va shoirlarimiz oldida turgan dolzarb vazifalardandir. Taniqli adib Xayriddin Sultonovning "Panoh" hikoyasi ana shu maqsadga xizmat qilishi jihatidan muhim ahamiyatga ega.

Hikoya kompozitsiyasi o'ziga xos. Asarda moziy va zamonamiz voqealari almashinib keladi. Hikoya voqealarining bu tarzda ichki qurilishi

o'quvchining e'tiborini bir maromda ushlab turadi. Natijada kitobxon mutolaa jarayonida toliqmaydi, aksincha, qiziqishi tobora ortib boradi. Asar syujetida Jahongir Mirzo, Sulton Ahmad Tanbal, Qosimbek kabi tarixiy shaxslar obrazi voqelar silsilasida namoyon bo'ladi. Eng faol obrazlardan biri – Bobur obrazi. Muhimi, har bir obraz, har bir badiiy detal yagona maqsadga – Boburning shaxs, shoir, shoh va mutafakkir sifatidagi siymosini ifodalash etishga xizmat qiladi. Bu uslub asar voqealarini, garchi turli zamon va makonlarda kechgan bo'lsa-da, yaxlit bir tizimga birlashtirib turadi.

Hikoya Zahiriddin Muhammad Bobur hayotining eng qiyin, ziddiyatli bir pallasi voqealarini tasvirlash jarayoni bilan boshlanadi: "Hijriy to'qqiz yuz yettinchi yilning qahraton qishida temuriyzoda hukmdor Zahiriddin Muhammad Bobur Mirzoning ishlari taraqqiydan tanazzulga yuz tutgan edi. Kech kuzakning rutubatli, sovuq izg'irinlari esa boshlaganda u uch oydan ortiq davom etgan qamal so'ngida – ochlik, miskinlik, xor-zorlik nihoyasida, yer yuzining sayqali bo'lmish shahri azim Samarqandni g'addor dushmani SHayboniyxonga tashlab chiqdi. ..."[2.11]

"Saltanat va harbu zarb borasida hali achchiq tajribalar orttirib ulgurmagani yosh hukmdor omon qolgan yetmish-sakson chog'li navkari bilan najot izlab ota yurti Andijonga otlandi. Ammo Samarqand sarhadlaridan chiqib ulgurmaslaridanoq Andijondan noxush xabar yetdi: Zahiriddin Muhammadning inisi Jahongir Mirzo toju taxtni egallab, og'asini qilich yalang'ochlab kutmoqda emish"[2. 12]

Voqealar rivojiga e'tibor qaratar ekanmiz, Bobur shaxsining naqadar irodali va chidamli ekanligiga amin bo'lamiz. Zero, Zahiriddin Toshkent hokimi Yunusxonning qizi Qutlug' Nigorxonim va Umarshayx mirzonig farzandi sifatida o'zini munosib tutdi. Bejizga ulug' bobosi Toshkent hokimi Yunusxon u dunyoga kelganda "Qutlug' bo'lsin, ulug'larning ismi. Nasib etsa, inshoolloh, yo'lbarsday bahodir bo'lg'usidir. Inchunin, "Bobur", ya'ni "yo'lbars" deb chaqirsak ham bo'lar ekan", demagan edilar. Boburning xayolida shunday muammoli fikrlar g'ujg'on oynagan bir paytda choparning o'ktam ovozi fikrlarini butunlay tarqatib yubordi.

Bobur Mirzo Qosimbekning o'ktam ovozidagi sezilar-sezilmas toqatsizlik ohangini payqab, xirgoh keragasidan ko'zini oldi. Padari buzrukvorining xizmatida ham ko'p saodatlar

ko'rsatgan bir qari, sohib tajriba bekning tulki tumoq ostidagi do'ng qanshari asabiy tirishib turardi." [2. 12]

– Amirzodam afv etsinlar, biroq qulingiz hech vaqt tezfaahlik da'vosini qilgan emas! – dedi Qosimbek yupqa lablari gezarib.

– CHakki qilursiz! Arkoni davlatga, siyosat dag'dag'asig'a mansub har kimsa beistisno tezfaah bo'lmog'i lozim, – dedi Bobur xiyol yumshab. – Zero, har ishning zaminida yuz ming mulohaza vojib. Bir bemulohaza hukm tufayli ne balolarga duchor bo'ldik, endi ko'zni ochmoq darkor." [2. 12]

Mirzo Boburning bunday tarzda mulozimiga muomala qilishi bejizga emasdi, albatta. CHunki, Qosimbek hiyla o'ziga xos tabiatli kishi edi. Bu borada uning zukkoligi va tezfaahligiga tan bermaslikning hech ham iloji yuq! Ammo Bobur mulozimining bir muddat tez mulohaza qilganligidan ranjidi. Bunday javobni kutmagan Qosimbekning

– Qaysi bemulohaza hukm, amirzodam?- degan savoliga biroz ranjidi shekilli, tezda mulohaza qilishning oqibati haqida quyidagi bir voqeani eslab o'tdi.

Voqealar rivoji shuni ko'rsatadiki, Qosimbek bu achchiq kinoyalarga hayronlik nazari bilan qaraydi, ammo bu yerda Mirzo Bobur tamomila haq edi. Hayoti davomida juda ko'p bora xiyonatlarni ko'rgan, taqdirning achchiq zarbalaridan ko'zi ochilgan amirzoda uchun bu kunlar ham bir sinov va undan juda extiyotkorlikni talab qilardi. Mirzo Boburning Qosimbekdan yana bir ranjigan tomoni, Qosimbekdek mulozimning Ahmad Tanbaldek bir makkor tulkinining shirin so'zlariga uchib turgani edi. SHu o'rinda Bobur hazratlari Qosimbekka tezda mulohaza qilishning oqibatini bildirish maqsadida bu voqeani eslab o'tdi.

– Bu achchiq kinoyalar emas, Qosimbek, – dedi Bobur o'ychan, – bu achchiq haqiqatlar, xolos. Sizga kinoya qilmoq xayoli xotiring'a ham kelgan emas. Faqat, Sulton Ahmad Tanbaldek makkor tulkinining shirin so'zlariga inonib o'tirganingiz bizni behad taajjubga solayotir."- deya javob berdi. [3.15]

Haqiqatdan, Bobur mirzoning xavotiriga asos bor edi. Voqealar rivoji shuni ko'rsatadiki, Ahmad tanbal xoinlik qildi.

Tong qorong'isida hamma Qanbar Alibekning jonholatdagi qichqirig'idan uyg'onib ketdi:

– Yog'iy yetti, qo'pung! [2.15]

– Ah, it emgan Tanbal! Ko'ppak Tanbal,

haromnamak ekansan! – deb qichqirdi u va shu ondayoq dubulg'asi boshidan uchib ketdi.... [2.15] Shu o'rinda "uron" terminiga e'tiborimizni qaratamiz: O'ron" - "o'z", "o'zimizniki" ma'nolaridagi mo'g'ulcha "o'r", "o'rov" so'zlaridan bo'lishi mumkin, ammo bu so'zni turkiylarga begona deb bo'lmaydi. Mirzo Ulug'bek "To'rt ulus tarixi"da mo'g'ul tili ilgari turkiy tilga yaqin edi, deb yozadi. Qolaversa, turkiy xalqlarda azaldan har bir qabilaning o'z belgisi bo'lgan. [4.89]

E'tibor qilinsa, Boburning "o'ron" so'ziga bergan mazkur izohi hamda "parols" so'ziga "O'zbek tilining izohli lug'ati"da keltirilgan sharh deyarli bir xil. Ya'ni, ikkalasi ham: "o'z kishilarini tanish uchun uchrashganda aytiladigan va oldindan belgilab qo'yiladigan shartli maxfiy so'z". [4. 52]

– Sayram! – dedi u qat'iy, keskin ohangda. – Sayram!

Soqchiboshi birdan bo'shashib, o'q-yoyini yerga qo'yarkan, pastga qarab po'ng'illadi:

– Darvozani oching'!"

Va nihoyat, Toshkandan o'zlariga panoh topdilar...

Ushbu hikoyani o'qir ekansiz, go'yo usha davr silsilasiga tushib qolganday bo'lasiz. Bosh qahramonning ko'nglida kechgan o'y-hayollar og'ushida suza boshlaysiz. Unda kechgan iztiroblar ko'lankasi sizning ham qalbingizni o'rtay boshlaydi.

Muallif hikoya peyzajini boyitishda Zahiriddin Muhammad Bobur, Sulton Husayn Boyqaro, Mir Alisher Navoiy, Jahongir Mirzo, Ahmad Tanbal, Qosimbek, Qanbar Alibek kabi tarixiy shaxslar obrazidan unumli foydalangan. Ushbu o'rinda muallif "Maschoh va O'ratepaga, undan esa tog' oshib Dahkat kentiga qarab chekinmoqqa majbur bo'ldi" deya o'sha paytdagi joy nomlarini ham keltirib o'tadi.

Asar tilini tahlil qiladigan bo'lsak, hikoyada "padari buzrukvor", "mutaassirligi", "tajahhuli orifona", "sovut-sadog'i", "inonmoq", "sha'nu shukuh", "g'addor" kabi tarixiy so'zlardan ham unumli foydalanilgan.

Xulosa. Bu hikoyada eng faol obrazlardan biri – Bobur obrazi. Intiho sifatida shuni aytishimiz mumkinki, muallif bu asarda "Bobur" obrazini o'zgacha bir yondashuv asosida ifodalagan. Xususan, undagi ichki faryod va tug'yonlarni inson qalbining tub-tubigacha yetib borgan holda ochib bergan. Ushbu hikoyani o'qir ekanmiz, Bobur shaxsining naqadar nozik tabiat sohibi bo'lganligiga, umrining aksariyat yillari

rutubatli va xavf-xatarli o'tganligiga yana bir bora ishonch hosil qilamiz.

Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti davomida juda ko'p Sharq mamalakatlarida bo'ldi. Shoh va shoir bu bu mamalakatlarni kezib, ilmiy ishlarini davom ettirdi, arab tili grammatikasi va lug'atini hamda mahalliy qabilalarning lahjalari, maqollari, urf-odatlarini chuqur o'rgandi, bu mintaqa jug'rofiyasiga oid xilma-xil ma'lumotlarni to'pladi va dunyoga mashhur "Boburnoma" asarini dinyoga keltirdi. Mashhur olimlar, shoirlar, adiblar davrasida u doimo zeshvolardan biri bo'lib, qizg'in ilmiy bahslar, munozaralarda uning fikri inobatga olinardi. Shoh va shoir Zahiriddin Muhammad Boburning boy ilmiy me'rosini o'rganish hozirgi kunda ham ilmiy tadqiqotchilar, olimlar tomonidan qizg'in olib borilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Sirojiddinov Sh., Jabborov N. "Bobur shaxsiyatining jozibasi".Saviya.uz.
2. Sultonov X.. Panoh. Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2008 y.
3. "Toshkent" deya atalur. Metodik-bibliografik qo'llanma © Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2008 y.
4. Boburnoma. Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti. 2002.
5. O'zbek tilining izohli lug'ati. O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti 2001.